«The Hunger Games»: Μέσα στις ισραηλινές παγίδες θανάτου στα σημεία βοήθειας για τους λιμοκτονούντες Παλαιστίνιους στη Γάζα.

Του Ahmed Ahmed και της Ibtisam Mahdi, 20 Ιουνίου 2025

Αρχική Δημοσίευση +972Magazine

Μετάφραση Έλενα Λουκά

Οι σχεδόν καθημερινές ισραηλινές σφαγές σε σημεία διανομής τροφίμων έχουν σκοτώσει πάνω από 400 Παλαιστίνιους τον τελευταίο μήνα.

Στις πρώτες ώρες της 11ης Ιουνίου, πριν από την ανατολή του ήλιου, ο 19χρονος Hatem Shaldan και ο αδερφός του Hamza, 23 ετών, πήγαν να περιμένουν τα φορτηγά με τη βοήθεια κοντά στον Διάδρομο Νετζαρίμ, στην κεντρική Λωρίδα της Γάζας, ελπίζοντας να επιστρέψουν με μία σακούλα με λευκό αλεύρι για την οικογένεια των πέντε. Αντί αυτού, ο Hamza επέστρεψε με το σώμα του μικρότερου αδερφού του, τυλιγμένο σε άσπρο σάβανο.

Η οικογένεια Shaldan ζούσε σχεδόν χωρίς φαγητό για σχεδόν δύο μήνες λόγω του ισραηλινού αποκλεισμού, στρυμωγμένη σε μια αίθουσα διδασκαλίας που είχε μετατραπεί σε καταφύγιο, στην ανατολική Γάζα. Το σπίτι τους, που βρισκόταν κοντά, καταστράφηκε ολοσχερώς από ισραηλινή αεροπορική επιδρομή τον Ιανουάριο του 2024.

Γύρω στη 1:30 π.μ., οι δύο αδερφοί ενώθηκαν με δεκάδες λιμοκτονούντες Παλαιστίνιους στην οδό Αλ-Ρασίντ, κοντά στην ακτή, μόλις άκουσαν ότι φορτηγά με αλεύρι επρόκειτο να

προσεγγίσουν. Δύο ώρες αργότερα, άκουσαν φωνές «Τα φορτηγά έρχονται!» και αμέσως μετά ήρθε ο ήχος των ισραηλινών πυροβολικών.

«Δεν μας ενδιέφερε ο βομβαρδισμός», αφηγήθηκε ο Hamza στο περιοδικό +972. «Απλά τρέξαμε προς τα φώτα των φορτηγών».

Αλλά μέσα στο χάος του πλήθους, οι αδερφοί χώρισαν. Ο Hamza κατάφερε να αρπάξει μια σακούλα αλεύρι 25 κιλών. Όταν γύρισε στο σημείο που είχαν συμφωνήσει να συναντηθούν, ο Hatem δεν ήταν εκεί.

«Τον καλούσα στο τηλέφωνο, ξανά και ξανά, χωρίς να απαντάει», είπε ο Hamza. «Η καρδιά μου πονούσε. Άρχισα να βλέπω πτώματα να μεταφέρονται εκεί που ήμουν. Δεν ήθελα να πιστέψω ότι ο αδερφός μου μπορεί να ήταν ανάμεσά τους».

Ακούγοντας αυτό, ο Hamza λιποθύμησε. Όταν συνήλθε, τον έβρεχαν με νερό στο πρόσωπο. Έτρεξε στο νοσοκομείο, όπου ένας άντρας που είχε τραυματιστεί από την ίδια αεροπορική επιδρομή του εξήγησε τι είχε συμβεί: Ο Hatem και περίπου 15 άλλοι

προσπάθησαν να κρυφτούν στο ψηλό χορτάρι όταν τα ισραηλινά τανκς άνοιξαν πυρ.

«Ο Hatem χτυπήθηκε στα πόδια», είπε ο άντρας. «Έχανε αίμα για ώρες. Σκυλιά τους κυκλώνανε. Τελικά, όταν ήρθαν κι άλλα φορτηγά με βοήθεια, οι άνθρωποι βοήθησαν να μεταφέρουν τα πτώματα σε ένα από αυτά».

Συνολικά, 25 Παλαιστίνιοι σκοτώθηκαν εκείνο το πρωί περιμένοντας τα φορτηγά βοήθειας στην οδό Αλ-Ρασίντ. Ο Hamza πήρε το σώμα του Hatem και το έφερε πίσω στη Γάζα, όπου τον έθαψε δίπλα στη μητέρα τους, η οποία είχε σκοτωθεί από ισραηλινό σκοπευτή τον Αύγουστο του 2024. Ο μεγαλύτερος αδερφός τους ο Khalid, 21 ετών, είχε πεθάνει μήνες νωρίτερα – σε αεροπορική επιδρομή τον Ιανουάριο, ενώ εκκένωνε τραυματίες πολίτες με το κάρο του.

«Ο Hatem ήταν το φως της οικογένειάς μας», είπε ο Hamza. «Μετά που χάσαμε τη μητέρα μας και τον Khalid, εκείνος έγινε το αγαπημένο όλων – ακόμη και της γιαγιάς μας και των θείων μου. Τις επισκεπτόταν και τους βοηθούσε. Η γιαγιά μου κατέρρευσε όταν είδε το σώμα του. Ακόμα κλαίει».

Ο Hatem ήταν ένας έμπειρος τεχνικός αξεσουάρ αυτοκινήτων με όνειρο να ανοίξει το δικό του κατάστημα. «Ήταν καλός και γενναιόδωρος και αγαπούσε τα παιδιά· πάντα τους έδινε γλυκά», είπε ο Hamza. «Όλοι όσοι τον γνώριζαν ήρθαν στην κηδεία του. Ας αναλάβει ο θεός την ευθύνη για την κατοχή που μας κλέβει τις ζωές, μόνο και μόνο επειδή είμαστε από τη Γάζα».

Σφαγές σε σχεδόν καθημερινό επίπεδο

Ενώ η προσοχή του κόσμου στρέφεται στον πόλεμο μεταξύ Ισραήλ και Ιράν – και ενώ το Ισραήλ ταυτόχρονα διακόπτει τις υπηρεσίες διαδικτύου και τηλεπικοινωνιών, επιβάλλοντας ουσιαστικά μια μαύρη περίοδο ενημέρωσης και πληροφόρησης σε εκατομμύρια Παλαιστίνιους – οι επιθέσεις του Ισραήλ στους λιμοκτονούντες κατοίκους της Γάζας που περιμένουν βοήθεια έχουν μόνο ενταθεί.

Μετά από δύο μήνες χωρίς ούτε μια σταγόνα τροφής, φαρμάκων ή καυσίμων να μπαίνει στη Γάζα, μια μικρή ποσότητα λευκού αλευριού και κονσερβών επιτράπηκε να περάσει από τα τέλη Μαΐου. Η πλειοψηφία αυτών κατευθύνθηκε σε περιοχές της Ράφα και του Διαδρόμου Νετζαρίμ, που διαχειρίζεται το Ίδρυμα Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Γάζας (GHF), φυλάσσονται από ιδιωτικούς Αμερικανούς ασφαλιστές και Ισραηλινούς στρατιώτες. Στις 10 Ιουνίου, άρχισαν να φτάνουν και μικρές αποστολές μέσω φορτηγών βοήθειας που διαχειρίζεται το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Τροφίμων (WFP).

Αλλά καθώς η πείνα βαθαίνει, οι άνθρωποι δεν περιμένουν πια να περάσουν τα φορτηγά με ασφάλεια από τα ισραηλινά στρατεύματα. Αντίθετα, τρέχουν προς αυτά μόλις εμφανιστούν, απεγνωσμένοι να αρπάξουν ό,τι μπορούν πριν τα αποθέματα εξαφανιστούν. Δεκάδες χιλιάδες συγκεντρώνονται στα σημεία διανομής, μερικές φορές για μέρες πριν, και πολλοί επιστρέφουν στα σπίτια τους με άδεια χέρια.

Οι λιμοκτονούντες πολίτες συγκεντρώνονται σε τεράστιους όγκους, περιμένοντας άδεια για να πλησιάσουν. Σε πολλές περιπτώσεις, τα ισραηλινά στρατεύματα έχουν ανοίξει πυρ εναντίον των μαζών – και μάλιστα κατά τη διάρκεια της ίδιας της διανομής – σκοτώνοντας δεκάδες, καθώς προσπαθούν να συλλέξουν λίγα κιλά αλεύρι ή κονσέρβες για να πάρουν σπίτι τους, σε αυτό που οι Παλαιστίνιοι έχουν ονομάσει «The Hunger Games».

Από τις 27 Μαΐου, περισσότεροι από 400 Παλαιστίνιοι έχουν σκοτωθεί και πάνω από 3.000 έχουν τραυματιστεί ενώ περίμεναν βοήθεια, σύμφωνα με τον εκπρόσωπο της Πολιτικής Άμυνας της Γάζας, Mahmoud Basel. Η φονικότερη επίθεση σε ανθρώπους που περίμεναν βοήθεια συνέβη στις 17 Ιουνίου, όταν οι ισραηλινές δυνάμεις άνοιξαν πυρ με θραύσματα τανκς, πολυβόλα και drones εναντίον πλήθος Παλαιστινίων στην Χαν Γιουνίς, σκοτώνοντας 70 και τραυματίζοντας εκατοντάδες.

Η περιορισμένη βοήθεια που φτάνει στη Γάζα απέχει πολύ από το να καλύψει ακόμα και τις πιο βασικές ανάγκες. Ως αποτέλεσμα, πολλοί κάτοικοι αναγκάζονται να αγοράσουν προμήθειες από άλλους που κατάφεραν να αποκτήσουν λίγη τροφή από τα σημεία διανομής και τώρα τη μεταπωλούν σε μια απεγνωσμένη προσπάθεια να καλύψουν άλλες βασικές ανάγκες.

«Άνθρωποι σκοτώνονταν, αλλά όλοι συνέχιζαν να τρέχουν για το αλεύρι».

Την επόμενη μέρα από τη σφαγή στην οδό Αλ-Ρασίντ που στοίχισε τη ζωή του Hatem Shaldan, συγκεντρώθηκαν ακόμα μεγαλύτερα πλήθη στο ίδιο σημείο, μεταξύ τους και ο 17χρονος Muhammad Abu Sharia, που ήρθε με τέσσερις συγγενείς του. Τα λίγα φορτηγά βοήθειας που έφτασαν εκείνη την εβδομάδα έδωσαν μια μικρή ελπίδα στις λιμοκτονούσες οικογένειες.

Ο Abu Sharia ζει με την οικογένειά του, που αποτελείται από εννέα άτομα, στο ημιερειπωμένο σπίτι τους στην νότια Γάζα, ο μόνος γιος ανάμεσα σε έξι αδερφές. «Η οικογένειά μου δεν ήθελε να πάω στην αρχή», είπε. «Αλλά πεινάμε εδώ και δύο μήνες».

Στις 10 το βράδυ, κατευθύνθηκε στην οδό Αλ-Ρασίντ, όπου είχαν συγκεντρωθεί πλήθη στην άμμο κοντά στην ακτή, περιμένοντας τα φορτηγά βοήθειας. Οι άνθρωποι αντάλλασσαν προειδοποιήσεις με χαμηλωμένη φωνή: «Μείνετε πίσω από τα φορτηγά. Μην τρέχετε μπροστά – μπορεί να σας συνθλίψουν».

Ο Abu Sharia ήταν σοκαρισμένος από ό,τι είδε. «Ηλικιωμένοι, γυναίκες, παιδιά, όλοι απλώς περιμένανε μια ευκαιρία για λίγο αλεύρι». Τότε, χωρίς προειδοποίηση, πυρομαχικά άρχισαν να πέφτουν γύρω τους.

Ξέσπασε πανικός. Κάποιοι έφυγαν. Άλλοι, όπως ο Abu Sharia, έτρεξαν προς τα φορτηγά. «Άνθρωποι σκοτώνονταν και τραυματίζονταν, αλλά κανείς δεν σταμάτησε. Όλοι συνέχιζαν να τρέχουν για το αλεύρι».

Κατάφερε να αρπάξει μια σακούλα που βρισκόταν δίπλα σε ένα νεκρό σώμα, αλλά μόλις έκανε μερικά βήματα, μια ομάδα τεσσάρων ανδρών με μαχαίρια τον περικύκλωσε και τον απείλησε ότι θα τον σκότωναν αν δεν την παρέδιδε. Την άφησε.

Παρά την απογοήτευση, εξακολουθούσε να ελπίζει ότι θα προλάβει να φτάσει σε άλλο φορτηγό και περίμενε ώρες ακόμα. Τότε άκουσε ανθρώπους να φωνάζουν, «Ήρθε άλλη βοήθεια!». Τα φορτηγά μπήκαν μέσα, σχεδόν χωρίς να μειώσουν ταχύτητα, καθώς οι άνθρωποι τους περικύκλωναν. «Είδα έναν άντρα να πέφτει κάτω από ένα φορτηγό και να του συνθλίβεται το κεφάλι». Με τα ασθενοφόρα να είναι πολύ μακριά για να πλησιάσουν, από φόβο για τις ισραηλινές αεροπορικές επιδρομές, οι τραυματίες και οι νεκροί σύρθηκαν μακριά με κάρα γαϊδουριών και tuk-tuk.

Ο Abu Sharia ήταν ο μόνος από την εκτεταμένη οικογένειά του που κατάφερε να φέρει πίσω μια σακούλα αλεύρι. Η οικογένειά του, ανήσυχη και φοβισμένη, ανακουφίστηκε μόλις τον είδε. Άρχισαν αμέσως να ψήνουν ψωμί και το μοιράστηκαν με τους συγγενείς.

«Κανείς δεν ρισκάρει τη ζωή του έτσι, αν δεν έχει άλλη επιλογή», είπε. «Πηγαίνουμε γιατί πεινάμε. Πηγαίνουμε γιατί δεν υπάρχει τίποτα άλλο».

«Ένας νέος άντρας κόπηκε στα δύο από την έκρηξη. Άλλοι έχασαν τα άκρα
τους».

Ο Yusef Abu Jalila, 38 ετών, συνήθιζε να στηρίζεται στην ανθρωπιστική βοήθεια που διανέμονταν μέσω του WFP για να ταΐσει την οικογένειά του, που αποτελείται από 10 άτομα. Αλλά τέτοιο πακέτο δεν έχει φτάσει εδώ και πάνω από δύο μήνες, και η τιμή όσων έχουν απομείνει στις αγορές έχει εκτοξευτεί.

Τώρα, έχουν βρει καταφύγιο σε μια σκηνή στο στάδιο Al-Yarmouk στην κεντρική Γάζα, μετά την καταστροφή του σπιτιού τους στην περιοχή Σέιχ Ζάιντ κατά τη διάρκεια της ισραηλινής επιχείρησης στον βόρειο τομέα της Γάζας τον Οκτώβριο του 2024, είπε στο +972: «Τα παιδιά μου κλαίνε και μου λένε ότι πεινάνε, κι εγώ δεν έχω τίποτα να τα ταΐσω».

Χωρίς λευκό αλεύρι ή απομεινάρια από κονσέρβες, ο Abu Jalila δεν έχει άλλη επιλογή παρά να εμφανιστεί στα σημεία διανομής βοήθειας ή να περιμένει τα φορτηγά βοήθειας. «Ξέρω ότι μπορεί να είμαι ένας από αυτούς που θα σκοτωθούν προσπαθώντας να βρω φαγητό για την οικογένειά μου», είπε ο Abu Jalila στο +972. «Αλλά πηγαίνω, γιατί η οικογένειά μου πεινάει».

Στις 14 Ιουνίου, ο Abu Jalila έφυγε από τον καταυλισμό με μια ομάδα γειτόνων, αφού άκουσε φήμες ότι τα φορτηγά βοήθειας μπορεί να φτάσουν στη βορειοδυτική πλευρά της Γάζας. Όταν έφτασε εκεί, έμεινε έκπληκτος που βρήκε χιλιάδες άλλους που περίμεναν με την ελπίδα να φέρουν φαγητό στις οικογένειές τους.

Καθώς περνούσαν οι ώρες, το πλήθος πλησίασε μια ισραηλινή στρατιωτική θέση. Τότε, χωρίς προειδοποίηση, αρκετά πυρομαχικά από το Ισραήλ εξερράγησαν στη μέση του πλήθους.

«Ακόμα δεν ξέρω πως επέζησα», είπε ο Abu Jalila. «Δεκάδες άνθρωποι σκοτώθηκαν, με τα σώματά τους να γίνονται κομματάκια, και πολλοί άλλοι τραυματίστηκαν».

Μέσα στο χάος, πολλοί έτρεχαν πανικόβλητοι, ενώ άλλοι προσπαθούσαν να φορτώσουν τους δολοφονημένους και τους τραυματίες στα κάρα των γαϊδουριών καθώς δεν είχε ούτε ασθενοφόρα ούτε αυτοκίνητα σε κοντινή απόσταση. «Ένας νεαρός άνδρας ανατινάχθηκε στη μέση, σε άλλους ξεριζώθηκαν τα άκρα», θυμάται ο Abu Jalila. “Ήταν αθώοι άνθρωποι, άοπλοι, που προσπαθούσαν απλώς να βρουν φαγητό. Γιατί να τους σκοτώσουν με αυτόν τον τρόπο;”.

Κλονισμένος και με άδεια χέρια, ο Abu Jalila επέστρεψε τέσσερις ώρες με τα πόδια του τρέμοντας στην πόλη της Γάζας. Όταν έφτασε στη σκηνή, τα παιδιά του ήταν ήδη έξω και περίμεναν. «Ήλπιζαν ότι θα τους έφερνα φαγητό», είπε. «Εύχομαι να μπορούσα να πεθάνω παρά να βλέπω την απογοήτευση στα μάτια τους».

Ορκίστηκε να μην επιστρέψει ποτέ – αλλά χωρίς να του έχει μείνει τίποτα για να θρέψει την οικογένειά του και χωρίς να του έχει διανεμηθεί έκτοτε βοήθεια, ξέρει ότι θα πρέπει να προσπαθήσει ξανά.

«Ξέραμε ότι μπορεί να πεθάνουμε. Αλλά ποια επιλογή έχουμε;».

Παρόμοιες σφαγές έχουν συμβεί και στη νότια Γάζα. Η Zahiya Al-Samour, 44 ετών, οριακά μπορούσε να σταθεί μετά από δύο χιλιόμετρα τρεξίματος ενώ ξέφευγε από μια ισραηλινή επίθεση για να φτάσει στο πλήθος που είχε συγκεντρωθεί για βοήθεια στην περιοχή Ταλία της κεντρικής Χαν Γιουνίς.

Αγωνιζόμενη να πάρει μια ανάσα, είπε στο +972: «Ο άντρας μου πέθανε από καρκίνο πέρυσι. Δεν μπορώ να προσφέρω τίποτα στα παιδιά μου. Δεν υπάρχει φαγητό στο σπίτι, από την πολιορκία και τη διακοπή των παραδόσεων βοήθειας που μας συντηρούσαν κατά τη διάρκεια του πολέμου».

Οδηγημένη από την απόγνωση, η Al Samour πήγε στην Ταλία τη νύχτα της 16ης Ιουνίου, ελπίζοντας να είναι μία από τις πρώτες στη σειρά για τα φορτηγά βοήθειας που θα έφταναν. Μαζί με χιλιάδες άλλους, κατασκήνωσε δίπλα στο δρόμο.

Αλλά το επόμενο πρωί, καθώς ο κόσμος περίμενε κοντά στην οδό Αλ Ρασίντ, πυροβολικά από τανκς έπεσαν ξαφνικά πάνω στο πλήθος, σκοτώνοντας πάνω από 50 άτομα.

«Είδα ανθρώπους να χάνουν άκρα, σώματα να διαλύονται», διηγήθηκε. «Τρεις από τους γείτονές μου από το Αλ-Ζανέ σκοτώθηκαν. Τα σώματά τους ήταν αγνώριστα».

Αν και γλίτωσε χωρίς σωματικό τραυματισμό, το τραύμα παραμένει. «Η καρδιά μου ακόμα τρέμει», είπε. «Είδα ανθρώπους να πεθαίνουν ενώ άλλοι αιμορραγούσαν πάνω σε κάρα γαϊδουριών, δεν υπήρχαν ασθενοφόρα».

Επέστρεψε με άδεια χέρια στη σκηνή που είχε στήσει στην Αλ-Μαουάσι, αφού ο ισραηλινός στρατός διέταξε την εκκένωση της γειτονιάς της. «Τα παιδιά μου πεινάνε», είπε, με τη φωνή της να ραγίζει. «Με περιμένουν να τους φέρω φαγητό. Δεν ξέρω τι να τους πω».

Στο Νοσοκομείο Nasser, ο 22χρονος Mohammed Al-Basyouni βρίσκεται σε ανάρρωση από μια σφαίρα στην πλάτη του.

Πυροβολήθηκε στις 25 Μαΐου, ενώ προσπαθούσε να μαζέψει φαγητό στην περιοχή Αλ-Σακούς της Ράφα.

«Ξύπνησα στην αυγή και έφυγα από το σπίτι με έναν σκοπό: να βρω αλεύρι για τον άρρωστο πατέρα μου», είπε στο +972. «Η μητέρα μου με παρακάλεσε να μην φύγω, αλλά εγώ επέμεινα. Δεν είχαμε φαγητό. Ο πατέρας μου είναι άρρωστος και χρειαζόμασταν βοήθεια.

«Έφυγα γύρω στις 6 το πρωί, και λίγο αργότερα άρχισαν οι πυροβολισμοί», διηγήθηκε ο Al-Basyouni. «Με χτύπησαν ενώ έτρεχα να φύγω – με πυροβόλησαν στην πλάτη». Διακομίστηκε εσπευσμένα στο χειρουργείο με tuk-tuk. «Εγώ επέζησα, αλλά άλλοι όχι. Κάποιοι γύρισαν σε σακούλες νεκρών».

Στάθηκε για λίγο, και μετά πρόσθεσε ήσυχα: «Ξέραμε ότι μπορεί να πεθάνουμε. Αλλά ποια επιλογή έχουμε; Η πείνα είναι φονιάς. Θέλουμε να τελειώσει ο πόλεμος και η πολιορκία. Θέλουμε να τελειώσει αυτός ο εφιάλτης. Επέστρεψα τραυματίας, και δεν έφερα τίποτα σπίτι. Τώρα ο άρρωστος πατέρας μου έχασε τον μόνο

που μπορούσε να τον συντηρήσει».

«Ήμασταν όπως τα ζώα που περίμεναν να ανοίξει το σημείο σίτισης».

Παρά το γεγονός ότι ζούσε στη κεντρική Γάζα μετά την εκδίωξή του μαζί με την οικογένειά του από το Μπέιτ Χανούν, ο 48χρονος Mahmoud Al-Kafarna ξεκίνησε στις 15 Ιουνίου για το κέντρο βοήθειας που διαχειρίζεται η GHF στην απομακρυσμένη νοτιοδυτική περιοχή της Χαν Γιουνίς.

Το ταξίδι του διήρκεσε ώρες, περπατώντας προς την περιοχή Νουσεϊράτ και μετά με tuk-tuk προς το Φας Φαρς, ένα γνωστό σημείο συγκέντρωσης για όσους αναζητούσαν φαγητό. Αυτός και άλλοι περπάτησαν από τις 7:30 μ.μ. μέχρι τις 2:30 π.μ., καταφεύγοντας τελικά στο Τζαμί Mu'awiyah μέχρι να ανοίξει το ισραηλινό φυλάκιο.

Στην αυγή, πλησίασαν ένα φράγμα άμμου φυλασσόμενο από ισραηλινές δυνάμεις. Μια φωνή από πίσω από το φράγμα ακούστηκε μέσω ενός μεγάφωνου: «Το κέντρο βοήθειας είναι κλειστό. Δεν υπάρχει διανομή. Πρέπει να γυρίσετε σπίτι σας».

Ο Al-Kafarna, όπως και πολλοί άλλοι, έμεινε στη θέση του – γνωρίζοντας αυτές τις τακτικές για να αραιώσουν το πλήθος. Στη συνέχεια ήρθαν οι απειλές: «Φύγετε ή θα ανοίξουμε πυρ», ακολουθούμενες από ύβρεις όπως «Σκύλοι».

Πριν καν ολοκληρώσουν την προειδοποίησή τους, οι ισραηλινές δυνάμεις άρχισαν να πυροβολούν από τη θέση τους, περίπου ένα χιλιόμετρο μακριά από το σημείο που είχε συγκεντρωθεί το πλήθος. «Οι σφαίρες πέρασαν πάνω από τα κεφάλια μας», διηγήθηκε ο Al-Kafarna. «Δεκάδες χτυπήθηκαν. Κανείς δεν μπορούσε να σηκώσει το κεφάλι του». Κάποιοι νέοι κατάφεραν να μεταφέρουν τους τραυματίες σε κοντινό κέντρο του Ερυθρού Σταυρού, αλλά πολλοί δεν τα κατάφεραν.

Όταν μισή ώρα αργότερα έγινε δεύτερη ανακοίνωση που επέτρεπε την είσοδο, το πλήθος όρμησε μπροστά, τρέχοντας δύο χιλιόμετρα

με τα χέρια σηκωμένα και λευκές σακούλες ψηλά – μια χειρονομία παράδοσης. Έπειτα, αυτός και άλλοι προχώρησαν άλλα δύο χιλιόμετρα περνώντας το φυλάκιο, που φρουρούνταν από βαριά οπλισμένους ιδιωτικούς φρουρούς.

«Θα τους δεις ακριβώς όπως τους δείχνει το Χόλιγουντ: βαριά οπλισμένους, με σκούρα γυαλιά, αλεξίσφαιρα γιλέκα με τη σημαία των ΗΠΑ, ακουστικά στ' αυτιά, και τα όπλα στραμμένα κατευθείαν στα γυμνά μας στήθη», θυμάται ο Al-Kafarna. «Πυροβολούν στο έδαφος, στα πόδια οποιουδήποτε προσπαθεί να πλησιάσει τη βοήθεια, η οποία είναι τοποθετημένη πίσω από έναν λόφο, όπου έχουν πάρει θέση».

Όταν τελικά έφτασαν στην αποθήκη βοήθειας πίσω από έναν λόφο, «ήταν χάος», θυμάται ο Al-Kafarna. «Καμία τάξη, καμία δικαιοσύνη, μόνο επιβίωση».

Για να αποφύγουν το πάτημα ή την επίθεση, οι άνθρωποι κουβαλούσαν μαχαίρια ή κινούνταν σε οργανωμένες ομάδες. «Μόλις έπιανες ένα κουτί, το άδειαζες στη σακούλα σου και έτρεχες. Αν σταματούσες, θα σε έκλεβαν ή θα σε συνθλίβανε».

Τι κατάφερε να φέρει σπίτι; «Δύο κιλά φακές, λίγα μακαρόνια, αλάτι, αλεύρι, λάδι, μερικές κονσέρβες φασολιών». Ο Al-Kafarna σταμάτησε για λίγο, τα μάτια του βαριά. «Άξιζε τον κόπο; Οι σφαίρες, τα πτώματα, το ένστικτο επιβίωσης μέσα από το θάνατο; Αυτή είναι η κατάντια μας, να παρακαλάμε για επιβίωση με το όπλο στον κρόταφο».

«Μοιάζαμε με ζώα που περίμεναν να ανοίξει το σημείο σίτισης σε έναν στάβλο χωρίς ηθική ή συμπόνια», συνέχισε. «Η πείνα μας ώθησε να ζητήσουμε φαγητό από τα χέρια του εχθρού μας – φαγητό τυλιγμένο στην ταπείνωση και τη ντροπή – αφού κάποτε ζούσαμε με αξιοπρέπεια».

Με απάντηση σε αυτό το άρθρο, εκπρόσωπος του ισραηλινού στρατού δήλωσε: «Ο IDF επιτρέπει στις αμερικανικές πολιτικές οργανώσεις (GHF) να λειτουργούν ανεξάρτητα στη διανομή βοήθειας στους κατοίκους της Γάζας και εργάζεται για να

διασφαλίσει την ασφαλή και συνεχιζόμενη διανομή της, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.» Ο εκπρόσωπος πρόσθεσε: «Η επιχειρησιακή δραστηριότητα στις περιοχές των κύριων προσβάσιμων οδών προς τα κέντρα διανομής συνοδεύεται από συστηματικές διαδικασίες εκμάθησης από τις δυνάμεις του IDF. Στο πλαίσιο αυτών, οι δυνάμεις του IDF έχουν αναλάβει πρόσφατα προσπάθειες για την αναδιοργάνωση αυτών των περιοχών μέσω της τοποθέτησης φρακτών, πινακίδων, του ανοίγματος επιπλέον διαδρομών και άλλων μέτρων».

Ο Ahmed Ahmed είναι ψευδώνυμο για έναν δημοσιογράφο από την πόλη της Γάζας που ζήτησε να παραμείνει ανώνυμος από φόβο για αντίποινα.

Η Ibtisam Mahdi είναι ανεξάρτητη δημοσιογράφος από τη Γάζα, ειδικευμένη στην αναφορά κοινωνικών θεμάτων, ειδικά όσον αφορά τις γυναίκες και τα παιδιά. Επίσης, συνεργάζεται με φεμινιστικές οργανώσεις στη Γάζα στον τομέα της αναφοράς και των επικοινωνιών.

Η επιστροφή του φαντάσματος του Μάχνο

Όταν ο Λένιν, ο Τρότσκι και ο Γκε-Πε-Ου κυνηγούσαν τους εξόριστους Ουκρανούς αναρχικούς.

Μετάφραση της Έλενας Λουκά

Αν η ζωή του Νέστορ Μάχνο είναι σχετικά γνωστή και τεκμηριωμένη για την περίοδο πριν την επανάσταση, εντέλει

γνωρίζουμε ελάχιστα για την περίοδο της εξορίας του στη Ρουμανία, την Πολωνία και στη συνέχεια στο Παρίσι, όπου τελείωσε τις μέρες του το 1934. Ένα άρθρο της ιστορικής υπηρεσίας των ουκρανικών μυστικών υπηρεσιών σηκώνει λίγο το πέπλο δίνοντάς μας τη δυνατότητα να διαβάσουμε αποσπάσματα από τους φακέλους «Μάχνο» που ξεθάφτηκαν από τα αρχεία της κομμουνιστικής πολιτικής αστυνομίας (GPU, τότε NKVD).

Εκτός από τις νέες ιστορικές πτυχές, το έγγραφο αποκαλύπτει την αποφασιστικότητα της σοβιετικής κομμουνιστικής εξουσίας να καταδιώξει τους Ουκρανούς εξεγερμένους και το ιδανικό της ελευθερίας τους όπου κι αν βρίσκονται – στην Ουκρανία ή στο εξωτερικό. Αυτό το αιώνιο μίσος των κομμουνιστών για την ελευθερία εκφράστηκε μέχρι τέλους, αφού ακόμη και τον Αύγουστο του 1989 –δηλαδή, εβδομήντα χρόνια μετά τα γεγονότα– η τοπική πολιτική αστυνομία προσπαθούσε ακόμη να καταστείλει όσους θα είχαν τη διάθεση να θυμηθούν το έπος των Μαχνοβιτών.

Μας αποκαλύπτει επίσης ότι ο Μάχνο και οι περισσότεροι σύντροφοί του ήξεραν πώς να παραμένουν πιστοί στα ιδανικά τους, ανεξάρτητα από τις δοκιμασίες της ζωής, οι οποίες δεν τους χαρίστηκαν. Το άρθρο αυτό, που μεταφράστηκε πριν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, αποκτά περισσότερο νόημα μετά τα λόγια του Πούτιν ο οποίος δήλωσε ότι η ανεξαρτησία της Ουκρανίας ήταν «δώρο» από τους Σοβιετικούς. Αυτό το «δώρο» –αν όντως υπήρξε– δεν ήταν δωρεάν, διότι συνοδεύτηκε εσωτερικά από την υποταγή της ουκρανικής κοινωνίας και εξωτερικά από το κυνήγι όλων των αντιπάλων και των αντιφρονούντων.

Χωρίς αμφιβολία, η ιστορία επαναλαμβάνεται…

Το Κρατικό Αρχείο του Κλάδου της Υπηρεσίας Πληροφοριών Εξωτερικού της Ουκρανίας περιέχει μια επιλογή υλικού από το Τμήμα Εξωτερικού του Μυστικού Πολιτικού Τμήματος της GPU της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ, το οποίο καθιστά δυνατή την ανίχνευση των δραστηριοτήτων του Νέστορ Μάχνο κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής του στην εξορία. Και παρόλο που εκείνη την εποχή, τη δεκαετία του 1930, ο Μάχνο δεν αποτελούσε πλέον πραγματική

απειλή για τη σοβιετική εξουσία, οι ειδικές υπηρεσίες της συνέχισαν τις έρευνες εναντίον του ίδιου και του άμεσου περιβάλλοντός του, στρατολογώντας πράκτορες από πρώην μαχνοβίτες για εκτόπιση.

Οι εδαφικές υποδιαιρέσεις της GPU της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. στην Οδησσό, τη Ζαπορίζια, το Ντνιεπροπετρόφσκ, το Χάρκοβο και τη Μαριούπολη ασχολήθηκαν έντονα με τον Μάχνο και τους Μαχνοβίτες – δηλαδή, στις περιοχές όπου ζούσαν οι περισσότεροι στρατιώτες του λεγόμενου Επαναστατικού Στρατού, ο αριθμός των οποίων, σύμφωνα με τα επιχειρησιακά έγγραφα της GPU, έφτανε τις εξήντα πέντε χιλιάδες και σε ορισμένες περιόδους ακόμη και τα εκατό χιλιάδες άτομα. Αφού ο επαναστάτης Αταμάνος με τα λίγα υπολείμματα του στρατού του βρήκε καταφύγιο στη Ρουμανία και αργότερα μετακόμισε στην Πολωνία, εκτός από τις μονάδες αντικατασκοπείας, ο Εξωτερικός Κλάδος της GPU της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. άρχισε να εργάζεται εναντίον του.

Εξάλλου, η Ρουμανία και η Πολωνία ήταν οι κύριες χώρες ευθύνης του κεντρικού μηχανισμού της σοβιετικής αντικατασκοπείας στη Μόσχα πριν δημιουργηθεί η αντικατασκοπεία της Σοβιετικής Ουκρανίας.

Ο Νέστορ Μάχνο βρισκόταν στον κατάλογο των πιο επιφανών εχθρών της σοβιετικής κυβέρνησης. Στο πλαίσιο αυτό, η GPU της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. είχε αναλάβει να διεισδύσει στο άμεσο περιβάλλον του, να λάβει πληροφορίες για τα σχέδια και τις προθέσεις, να παρασύρει τον Αταμάνο και τους συνεργάτες του στο έδαφος της Ε.Σ.Σ.Δ. Το Περιφερειακό Τμήμα της Οδησσού της GPU της Ουκρανικής Ε.Σ.Σ.Δ. διεξήγαγε εκείνη την εποχή μια μεγάλης κλίμακας επιχείρηση με το όνομα «Βιολιστές». Η επιχείρηση σχεδίαζε ακόμη και τη φυσική εξόντωση του Μάχνο, ο οποίος όμως γλίτωσε τον θάνατο. Αντ’ αυτού, η GPU κατάφερε να τοποθετήση στο περιβάλλον του δικούς της πράκτορες, οι οποίοι ανέφεραν συνεχώς τις ενέργειες και τις κινήσεις του.

Το 1923, σύμφωνα με ξένες πηγές της GPU, ο Μάχνο και μια ομάδα υποστηρικτών του έφυγαν από τη Ρουμανία για την Πολωνία.

Αμέσως μετά τη διέλευση των συνόρων, όλοι τους συνελήφθησαν από την Πολωνική Άμυνα (αντικατασκοπεία). Ο Μάχνο κρατήθηκε στη συνέχεια ξεχωριστά στις φυλακές Μοκότοβ.

Εκμεταλλευόμενος την άδεια της εγκύου συζύγου του, της Χαλίνας Κουζμένκο, για να μεταβεί στη Βαρσοβία για θεραπεία, της έδωσε εντολή να επισκεφθεί την πρεσβεία της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. στην Πολωνία και να αρχίσει διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία με τις σοβιετικές αρχές.

Εκείνη έκανε τα πάντα όπως της είπε ο σύζυγός της. Ως αποτέλεσμα αυτής της επίσκεψης, στις 29 Ιουλίου του 1922 η πρεσβεία έστειλε επιστολή στο Λαϊκό Κομισαριάτο Εξωτερικών Υποθέσεων της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ:

Στις 22 Ιουλίου 1922, η σύζυγος του Μάχνο, Χαλίνα Κουζμένκο, υπέβαλε αίτηση στο Προξενικό Τμήμα της Πρεσβείας μας προκειμένου να της δοθεί άδεια να φύγει για την Ουκρανία για να διαπραγματευτεί με την ουκρανική κυβέρνηση την επιστροφή μιας ομάδας Μαχνοβιστών στην Ουκρανία». Από άμεσες συνομιλίες μαζί της, έγινε γνωστό ότι υπήρχαν δεκαέξι απ' αυτούς, οι οποίοι βρίσκονταν στο στρατόπεδο εγκλεισμού στο Στράλκοβ. Οι πολωνικές αρχές τους απομόνωσαν από τους Πετλιουριστές. Σύμφωνα με την ίδια, οι Μαχνοβίτες είναι πολύ δυσαρεστημένοι με τη ζωή τους στο στρατόπεδο και θα ήθελαν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Το αγωνιστικό τους πνεύμα έχει επίσης εξαφανιστεί. Η ίδια η Κουζμένκο φαινόταν κουρασμένη και αποθαρρυμένη, και ζήτησε ακόμα και οικονομική βοήθεια. Σε συζητήσεις ανέφερε αρκετές φορές ότι Πολωνοί αξιωματικοί (συμπεριλαμβανομένου του Μπιλίνσκι) από τη διοίκηση του στρατοπέδου τούς πρότειναν να φύγουν και να μεταφερθούν στην Ουκρανία, αλλά προς το παρόν δεν ήθελαν να βοηθήσουν – είπαν ότι, στην περίπτωση που το έκαναν αυτό, θα γινόταν αργότερα. Υπαινίχθηκαν επίσης κάτι σε αυτή την κατεύθυνση: "Αν η ουκρανική κυβέρνηση μας έδινε έστω και λίγη βοήθεια με χρήματα (περίπου 300.000 ή 400.000 πολωνικά μάρκα) και 6 έως 8 περίστροφα, θα μπορούσαμε να είχαμε δραπετεύσει από το στρατόπεδο και να τρέξουμε στην περιοχή Χουτσούλ και στη

Γαλικία”.

Με αυτό τον τρόπο, η ουκρανική κυβέρνηση θα ήταν καλυμμένη και θα είχε κατηγορίες εναντίον της πολωνικής κυβέρνησης, η οποία δεν εξέδωσε τον Μάχνο νωρίτερα. Η Κουζμένκο επέστρεφε συνεχώς στο θέμα αυτό και τόνιζε ότι το θέμα της περιοχής Χοτσούλ συζητήθηκε σοβαρά απ’ αυτούς.

Από την πλευρά μας, αγνοήσαμε σιωπηλά τις προτάσεις αυτού του είδους και αναφερθήκαμε μόνο σε αυτό για το οποίο ήρθε – δηλαδή, την επιστροφή της στην Ουκρανία. Είπαμε ότι η ουκρανική κυβέρνηση ήταν απίθανο να διαπραγματευτεί μαζί τους ως ομάδα και ότι ο καθένας τους θα μπορούσε να ζητήσει ατομικά αμνηστία – όπως συνέβη με όλους όσοι είχαν πολεμήσει ενεργά εναντίον των σοβιετικών αρχών”. Μια τέτοια απάντηση δεν την ικανοποίησε και ζήτησε να σταλεί η αίτησή της στην NKVD ούτως ή άλλως. [1]

Στα τέλη του 1923, ο Νέστορ Μάχνο απελευθερώθηκε από τη φυλακή λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων για την προετοιμασία μιας εξέγερσης στη δυτική Ουκρανία με σκοπό την υποτιθέμενη περαιτέρω επέκταση της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. Ταυτόχρονα, η εντατικοποίηση των δραστηριοτήτων των Μαχνοβιτών στο εξωτερικό ανάγκασε την ηγεσία της GPU να λάβει πρόσθετα μέτρα για να αποκτήσει όσο το δυνατόν πληρέστερες πληροφορίες σχετικά με τα σχέδια και τις προθέσεις τους. Οι σχετικές οδηγίες ελήφθησαν από το Τμήμα Εξωτερικού της GPU και από έναν εκπρόσωπο της Residentura της Βαρσοβίας – της σοβιετικής εξωτερικής υπηρεσίας πληροφοριών.

Στις αρχές του 1924 ελήφθη μια άλλη αναφορά από την Residentura. Και πάλι, μια ομάδα Μαχνοβιτών ζητούσε την άδεια να επιστρέψει στην Ουκρανία. Ένας πράκτορας σημείωνε:

“Πιστεύουμε ότι στους ανθρώπους αυτούς μπορεί να τους επιτραπεί με ασφάλεια να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Έχουμε κάθε λόγο να πιστεύουμε ότι ο Μάχνο ήταν ειλικρινής στην προσπάθειά του να έρθει σε επαφή με τις σοβιετικές αρχές.

Συμπεριφέρθηκε στη φυλακή πολύ καλά και θαρραλέα, χωρίς να εκθέσει κανέναν, αν και για το τελευταίο θα του είχε προταθεί η ελευθερία και όχι μόνο. Οι άνθρωποί του, οι οποίοι είχαν επιβιώσει από τις πολωνικές φυλακές, είναι τώρα έντονα υπέρ της σοβιετικής κυβέρνησης. Πιστεύω ότι πρέπει να συμβάλουμε στην επιτάχυνση της έκδοσης μιας τέτοιας άδειας σε αυτούς, καθώς και στη χρησιμοποίηση αυτών των ανθρώπων μετά την επιστροφή τους για τα συμφέροντά μας".

Αφού στάθμισε τα υπέρ και τα κατά, η ηγεσία της GPU αποφάσισε να επιτρέψει στους Μαχνοβίτες να εισέλθουν στην Ουκρανία, όπου θα ήταν υπό στενή παρακολούθηση και λιγότερο επικίνδυνοι. Όσο για τους υπόλοιπους που παραμένουν στο εξωτερικό με επικεφαλής τον Μάχνο, έπρεπε να παρακολουθούνται στενά και να συντάσσονται τακτικά αναφορές για τις δραστηριότητές τους.

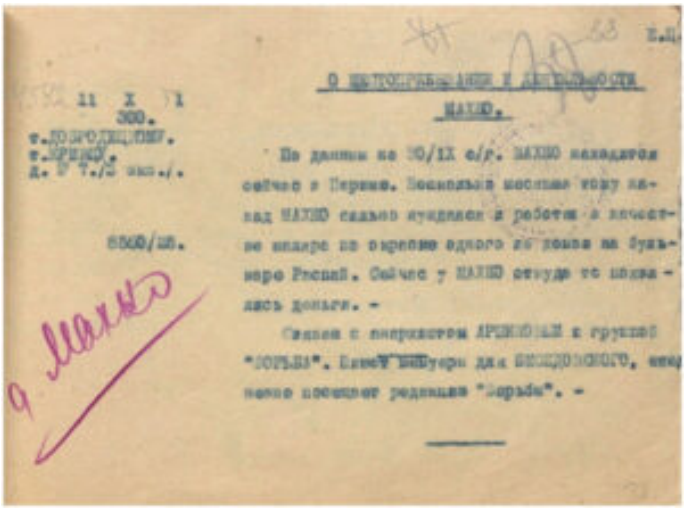
Αυτό συνεχίστηκε καθ' όλη τη δεκαετία του 1920. Το 1931, η κατάσταση με όσα συνέβησαν πριν από οκτώ χρόνια στην Πολωνία, όταν ο Μάχνο υποτίθεται ότι επρόκειτο να εισβάλει στα εδάφη της δυτικής Ουκρανίας, σχεδόν επαναλήφθηκε. Στον φάκελο της υπόθεσης «Μάχνο» πολλά έγγραφα αναφέρουν ότι φέρεται να τον είδαν στο Λβιβ, όπου «συγκέντρωνε μια συμμορία» για να προελάσει στην Ουκρανία. Σε άλλα έγγραφα, ξένες πηγές ανέφεραν ότι βρισκόταν στη Βεσαραβία, απ' όπου θα πήγαινε στην Ουκρανία όταν θα άρχιζε η εξέγερση στα ουκρανικά εδάφη. Άλλωστε, ο Μάχνο πιστώθηκε ακόμη και επαφές με τον στρατηγό Αντρέι Σκούρο, ο οποίος φέρεται να δημιουργούσε πέντε ίλες ιππικού των εκατό οπλιτών το καθένα στην Πολωνία, για να περάσουν στην Ε.Σ.Σ.Δ. με τους Μαχνοβίτες και να υποστηρίξουν την εξέγερση κατά των Μπολσεβίκων.

Στην πραγματικότητα, όλες αυτές οι φήμες ήταν αβάσιμες. Στις αρχές της δεκαετίας του 1930, το ενδιαφέρον για τον Μάχνο μειώθηκε κάπως. Ζούσε τότε στη Βενσέν, μια πόλη κοντά στο Παρίσι. Ήταν συχνά άρρωστος, ζούσε με περιστασιακές δουλειές και επικεντρώθηκε κυρίως στη συγγραφή απομνημονευμάτων και στην αναζήτηση κεφαλαίων για την έκδοσή τους. Ένα από τα αρχειακά έγγραφα με τίτλο «Σχετικά με τον τόπο διαμονής και

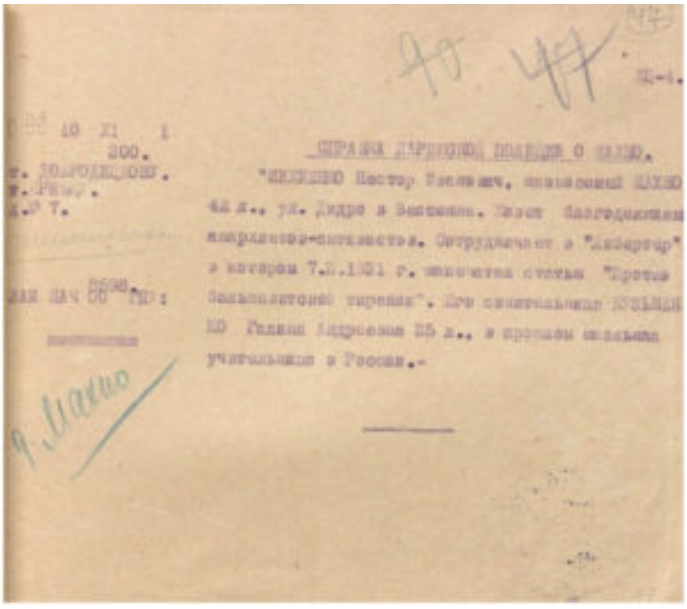
τις δραστηριότητες του Μάχνο» από τις 11 Οκτωβρίου 1931 έχει ως εξής: *“Από τις 30 Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους, ο Μάχνο βρίσκεται στο Παρίσι. Πριν από μερικούς μήνες, ο Μάχνο χρειαζόταν απεγνωσμένα μια δουλειά ως ελαιοχρωματιστής για να βάψει ένα από τα σπίτια στη λεωφόρο Raspay”.* [2] Ένα άλλο έγγραφο από την Residentura του Παρισιού αναφέρει ότι ο Μάχνο εργάστηκε ως συναρμολογητής στην αποικιακή έκθεση του Ρένο – τη δουλειά που βρήκε με τη βοήθεια ενός πρώην αξιωματικού, του Κριούκοφ, ο οποίος κατέχει υπεύθυνη θέση στο Ρένο.

Ένα έγγραφο με ημερομηνία 20 Νοεμβρίου 1931 αναφέρει ότι “*η οικονομική κατάσταση ολόκληρης της παρισινής ομάδας αναρχικών είναι αρκετά δύσκολη. Ούτε ο Μάχνο, ούτε ο Βολίν, ούτε ο Αρσίνοφ έχουν χρήματα*”. Ειδικότερα για τον Μάχνο αναφέρεται ότι “*είναι επίσης άνεργος και στην πραγματικότητα ζει σε βάρος της συζύγου του, η οποία εργάζεται σε μία από τις οικογένειες ως οικονόμος*”. Και το έγγραφο τελειώνει με τη φράση: “*Η οικονομική κατάσταση του Μάχνο είναι τόσο δύσκολη, που φοβάται την έξωση από το δωμάτιο λόγω μη πληρωμής”.* [3]

Ο φάκελος της υπόθεσης περιέχει ένα έγγραφο της αστυνομίας του Παρισιού σχετικά με τον Μάχνο με ημερομηνία 10 Νοεμβρίου 1931, το οποίο αναφέρει: *“Νέστορ Ιβάνοβιτς Μάχνο, γνωστός ως Μάχνο, 40 ετών, οδός Ντιντερό στη Βενσέν. Ζει με τις φιλανθρωπίες των αναρχικών ακτιβιστών. Συνεργάζεται με το Liberter, στο οποίο στις 7 Φεβρουαρίου 1931 δημοσίευσε ένα άρθρο με τίτλο «Ενάντια στην τυραννία των Μπολσεβίκων». Συγκάτοικός του είναι η Κουσμένκο Χαλίνα Αντρίιβνα, 35 ετών, στο παρελθόν δασκάλα στη Ρωσία”*. [4]

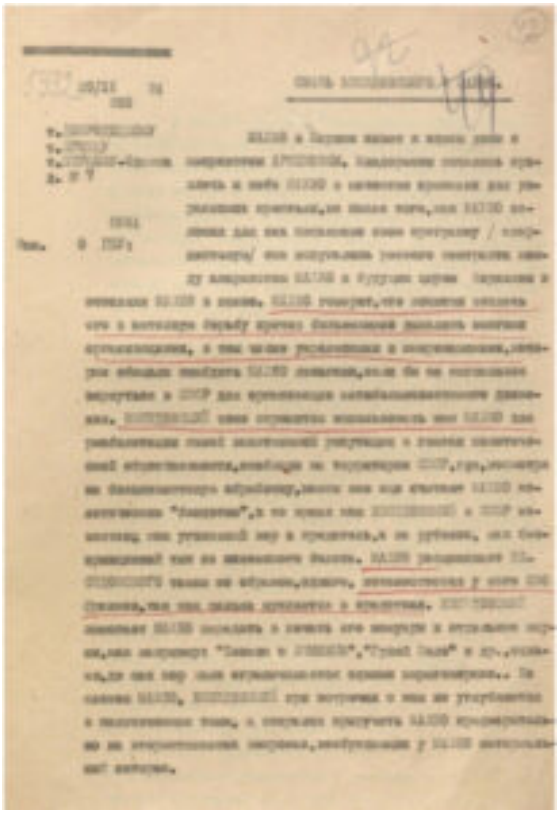

Οι πολιτικές απόψεις του Νέστορ Μάχνο εκείνη την εποχή αποδεικνύονται εύγλωττα από ένα έγγραφο με ημερομηνία 20 Νοεμβρίου 1931 και με τίτλο “Οι δεσμοί του Μπεζεντόφσκι με τον Μάχνο”. Ο Γρηγόρι Μπεζεντόφσκι ήταν σοβιετικός διπλωμάτης, και

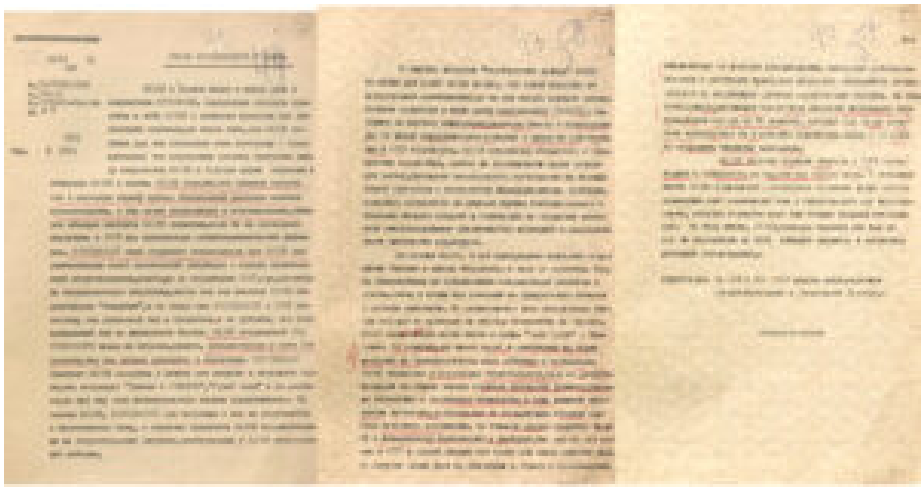
συγκεκριμένα σύμβουλος της πρεσβείας της ΕΣΣΔ στη Γαλλία το 1927. Το 1929 εγκατέλειψε την πρεσβεία και ζήτησε πολιτικό άσυλο στη Γαλλία, αφού ένας αξιωματικός της OGPU από τη Μόσχα ήρθε για "ειδική" συνέντευξη μαζί του. Φοβόταν ότι θα συλληφθεί για υπεξαίρεση. Αργότερα προσπάθησε να αποδείξει στο περιβάλλον του ότι είχε υποφέρει από το σταλινικό καθεστώς. Στη συνέχεια αναζήτησε την υποστήριξη εκπροσώπων από κύκλους εμιγκρέδων στο Παρίσι, συμπεριλαμβανομένου του Νέστορ Μάχνο. Σύμφωνα με το έγγραφο, ο Μάχνο φέρεται να "*βοήθησε στην έκδοση των απομνημονευμάτων του και ορισμένων γραμματοσήμων, όπως "Συνομιλία με τον Λένιν", "Hulyai- Pole" κ.λπ.*". Υποστήριξε επίσης οικονομικά τον Μάχνο – του έδωσε διακόσια πενήντα φράγκα.

Για κάποιο χρονικό διάστημα, άλλα άτομα και πολιτικές οργανώσεις προσπάθησαν επίσης να επωφεληθούν από την παλιά επιρροή του Μάχνο. *"Σύμφωνα με τον Μάχνο",* αναφέρει το ίδιο έγγραφο, "*οι Ισπανοί αναρχικοί υπολογίζουν στην εξουσία του και μερικές φορές απευθύνονται σε αυτόν για συμβουλές. Για παράδειγμα, τους συνέστησε να οργανώσουν ένα αναρχικό κίνημα στο αγροτικό περιβάλλον και να συνδυάσουν αυτό το κίνημα σε ομοσπονδιακή βάση με το εργατικό κίνημα. Συνέστησε ακόμη να οργανώσουν μαχητικές μονάδες αγροτών παρόμοιες με τους Μαχνοβίτες στην Ουκρανία*". Θεωρούσε το μπολσεβίκικο σύστημα αρκετά ισχυρό και, σύμφωνα με το έγγραφο, "*αντιμετωπίζει με σκεπτικισμό όλες τις παιδαριώδεις πρωτοβουλίες μετακίνησης που αποσκοπούν σε απέλπιδες προσπάθειες εισβολής στο σοβιετικό έδαφος*".

Ο Μάχνο θεωρούσε κάθε τέτοιο αγώνα με τους Μπολσεβίκους άσκοπο και περιττό. Κατά τη γνώμη του, ο διοικητικός μηχανισμός της σοβιετικής κυβέρνησης είχε διεισδύσει τόσο βαθιά σε όλες τις σφαίρες της ζωής, ώστε απέκλειε τη δυνατότητα να λειτουργήσουν στη χώρα μεγάλα αντάρτικα αποσπάσματα.

Στο τέλος, μια ανώνυμη πηγή καταλήγει: *“Ο Μάχνο δίνει την εντύπωση ενός ατόμου που έχει προ πολλού ξεπεράσει το αταμάνικο πάθος του, αλλά διατηρεί ακόμη τη δημοτικότητα που του δίνουν οι μεγάλες αναταραχές”.* [5]

Η εφημερίδα της αστυνομίας του Παρισιού αναφέρει τη σύζυγο του Μάχνο ως συγκάτοικό του. Εκείνη την εποχή, είχαν πραγματικά μια δύσκολη σχέση. Δεν ζούσαν πλέον μαζί. Επισημαίνεται ότι είχαν διαφορετικές πολιτικές απόψεις. Πιο συγκεκριμένα, η

Χαλίνα, σε αντίθεση με τον Νέστορ, φέρεται να άρχισε να συμπαθεί το σοβιετικό σύστημα. Σε ένα από τα έγγραφα αναφέρεται ότι η Ντομίνικα Κουζμένκο, μητέρα της Χαλίνα, η οποία εκείνη την εποχή ζούσε στο χωριό Πισκανί Μπριντ (πλέον περιοχή Κιροβόχραντσκα), είπε στο περιβάλλον της ότι η κόρη της είχε χωρίσει τον Νέστορ.

Η GPU παρακολουθούσε στενά την αλληλογραφία της Χαλίνα με τη μητέρα και τα δύο αδέλφια της. Σε μία από τις επιστολές της προς τον αδελφό της Μικόλα, ανακοίνωσε ότι σκόπευε να φύγει για την Αμερική και ζήτησε επίσης να φυλάσσονται προσεκτικά στο σπίτι φωτογραφίες, βιβλία, πίνακες και επιστολές, λέγοντας ότι "*όλα αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμο υλικό για τους ιστορικούς και το μουσείο στο μέλλον*". Ρώτησε επίσης: "*Πόσα σχολεία υπάρχουν σήμερα στο χωριό μας; Ποια κτίρια έχουν χτιστεί στο χωριό μετά την επανάσταση; Υπάρχει ηλεκτρικό ρεύμα, ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι, κινηματογράφος, αυτοκίνητα κ.λπ. στο χωριό; Θα προλάβουμε και θα ξεπεράσουμε την Αμερική;* " [6]

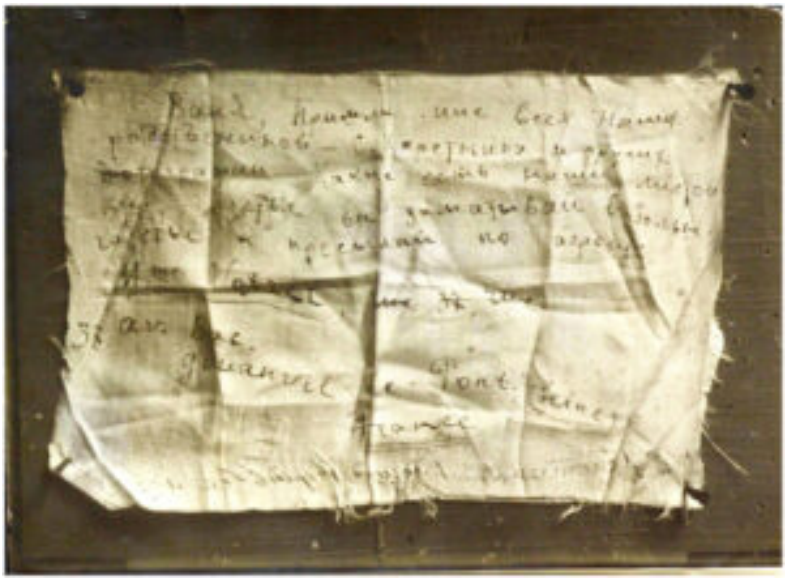
Παρόμοια ερωτήματα έθετε ο Μάχνο σε επιστολές του προς τους συντρόφους που ζούσαν στο Χιουλιάι Πόλιε, ιδίως προς τον υπασπιστή Ιβάν Λεπετσένκο. Ο Λεπετσένκο ήταν μέλος μιας μικρής ομάδας με την οποία ο Μάχνο μετακόμισε στη Ρουμανία τον Αύγουστο του 1921. Ήταν πιστός στον Αταμάνο του. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι ο Μάχνο ήταν αυτός που του ανέθεσε την αποστολή να βρει χρυσό και άλλα τιμαλφή κρυμμένα στην απεραντοσύνη της ουκρανικής στέπας.

Οι υπάλληλοι της GPU της Ε.Σ.Σ.Δ. έμαθαν για αυτά τα σχέδια. Ακολουθεί ένα μήνυμα με ημερομηνία 25 Ιουλίου 1924 από έναν πράκτορα της Βαρσοβίας προς την GPU της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ:

"*… Σύμφωνα με άλλους Μαχνοβίτες και Χμαροβίτες, ο Μάχνο εμπιστευόταν τον Λεπετσένκο και ο τελευταίος εκτελούσε τα καθήκοντα του νοσοκόμου του (ή μάλλον του υπηρέτη του) […] Αυτή τη στιγμή ο Λεπετσένκο έχει οικονομικές δυσκολίες, καθώς ο Μάχνο έφυγε για το Ντάντσιχ έχοντας τον αφήσει πίσω και δεν*

μπορεί να θρέψει τον εαυτό του με τη δουλειά του. Στα μέσα Ιουλίου, φέτος, συνάντησε τον Τσέρνιακ (αναρχικός της Βαρσοβίας), ο οποίος τον κάλεσε να πάει παράνομα στην Ουκρανία για να αρπάξει τα τιμαλφή που κάποτε είχε αφήσει ο ίδιος ο Λεπετσένκο, με εντολή του Μάχνο, και να τους μεταφέρει στην Πολωνία, καθώς αυτή τη στιγμή βιώνουν οικονομική κρίση, για την οποία ο ίδιος ο Λεπετσένκο θα λάβει την ανάλογη αποζημίωση. Ο Λεπετσένκο συμφώνησε…"

Κατά τη διέλευση των συνόρων, ο Λεπετσένκο συνελήφθη και αναγκάστηκε να δείξει κάποια μέρη όπου ήταν κρυμμένα τιμαλφή, τα προσωπικά αντικείμενα και τα έγγραφα του Μάχνο. Αργότερα, όλη η αλληλογραφία του με τον Μάχνο ήταν υπό τον έλεγχο της GPU, και μερικές από τις επιστολές γράφτηκαν από τον υπασπιστή υπό την υπαγόρευση των Τσεκάδων. Οι περισσότερες από αυτές τις επιστολές ταξινομήθηκαν στους ενεργούς επιχειρησιακούς φακέλους της αντικατασκοπείας της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. Στο φάκελο του Γραφείου Εξωτερικών της GPU της ΕΣΣΔ με το όνομα «Μάχνο» υπάρχει ένα λεγόμενο «πανί» – ένα σημείωμα γραμμένο από τον Νέστορ Μάχνο προς τον υπασπιστή του σε ένα μικρό κομμάτι μεταξωτού υφάσματος. Το κείμενο λέει τα εξής: "*Ιβάν, στείλε μου φωτογραφίες όλων των συγγενών μας – του Σ. Καρέτνικ και άλλων. Όλα τα φυλλάδιά μας, οι εφημερίδες, πρέπει να τυλιχτούν σε μεγάλες εφημερίδες και να σταλούν στη διεύθυνση…*". [7]

Σύμφωνα με τον φάκελο της υπόθεσης, το σημείωμα αυτό μετέφερε από τον Μάχνο ένας έμπειρος ιδεολόγος αναρχικός που πέρασε δεκαπέντε χρόνια εξόριστος στην Αμερική, τη Γερμανία και τη Γαλλία. Έραψε το σημείωμα κάτω από τη φόδρα των ρούχων του για να περάσει τα σύνορα με ασφάλεια. Πριν επιστρέψει στην ΕΣΣΔ το 1928, έλαβε μια σειρά από οδηγίες από τον Αρσίνοφ και τον Μάχνο για να αποκαταστήσει τους δεσμούς με πρώην αναρχικούς και μαχνοβίτες, συμπεριλαμβανομένου του Λεπετσένκο. Στον φάκελο της υπόθεσης αναφέρεται ως “Volkovskyi”, τον οποίο οι Τσεκάδες στρατολόγησαν και σκόπευαν να τον χρησιμοποιήσουν στην καταδίωξη του Μάχνο, και να στον στείλουν με αυτή την αποστολή στη Γαλλία. Αλλά δεν είχαν ποτέ την ευκαιρία να το κάνουν.

Όπως και ο Βολκόφσκι, ο Μάχνο, ενώ βρισκόταν στην εξορία, εξέτασε επανειλημμένα το ενδεχόμενο να επιστρέψει στην πατρίδα του. Αλλά κάθε φορά απέρριπτε τέτοιου είδους επιλογές ως μη ρεαλιστικές. Σε μια επιστολή του προς τον Λεπετσένκο, έγραψε ότι αυτό ήταν αδύνατο, επειδή δεν υπήρχε καμία εγγύηση ότι η ζωή και η ελευθερία του θα παρέμειναν απαραβίαστες.

Το 1934, μετά από σοβαρή ασθένεια, ο Νέστορ Μάχνο πέθανε. Οι περισσότεροι σύντροφοί του, που είχαν καταφύγει μαζί του στη Ρουμανία, παρέμειναν στο εξωτερικό για το υπόλοιπο της ζωής τους. Ορισμένοι, μη μπορώντας να αντέξουν τη σκληρή και άπορη ζωή στο εξωτερικό, επέστρεψαν στην πατρίδα τους. Εκεί όμως δεν βρήκαν την ευτυχία και την ειρήνη.

Η GPU-NKVD, εκπληρώνοντας τη θέληση του κόμματος, ασχολήθηκε αποφασιστικά και με συνέπεια με την καταστροφή του μαχνοβισμού ως φαινομένου. Η ενημερωτική και εγκύκλιος επιστολή της OGPU της ΕΣΣΔ № 34 «Περί αναρχικών» επεσήμαινε: "*Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στον αγώνα ενάντια στα απομεινάρια του μαχνοβισμού στην Ουκρανία. Χρειάζεται συστηματική εργασία για τον εντοπισμό των βετεράνων του πρώην στρατού του Μάχνο, για την ανάδειξη των αντισοβιετικών δραστηριοτήτων τους κατά την τρέχουσα περίοδο και για την απομάκρυνση των στοιχείων εκείνων που είναι οι οργανωτές των αναρχοκουλακικών ομάδων στα χωριά*".

Παρά τις αμνηστίες του παρελθόντος για τους Μαχνοβίτες, το 1937 πολλοί ήρθαν ενώπιων των παλιών τους "αμαρτιών". Ο πρώην αρχηγός του στρατού των εξεγερμένων Βίκτορ Μπίλας συνελήφθη και εκτελέστηκε. Ως Ρουμάνος και Βρετανός κατάσκοπος, ο Λεβ Ζινκόφσκι-Ζαντόφ εκτελέστηκε το 1938. Ήταν επικεφαλής της αντικατασκοπείας στον στρατό του Μάχνο κατά την τελευταία περίοδο του ένοπλου αγώνα και στη συνέχεια υπηρέτησε στην GPU-NKVD για δεκατρία χρόνια, βραβευμένος επανειλημμένα από τους αρχηγούς του για ευσυνείδητη εργασία. Ο Ιβάν Λεπετσένκο συνελήφθη επανειλημμένα τη δεκαετία του 1930. Τον Οκτώβριο του 1937 εκτελέστηκε για "ενεργή αντεπαναστατική δραστηριότητα".

Στη δεκαετία του 1930, οι αρχές του Χουλιάϊ Πόλε και των γύρω περιοχών της περιφέρειας Ζαπορίζια επέτρεψαν στις κατασταλτικές αρχές να υλοποιήσουν και να εφαρμόσουν σχέδια για την αποκάλυψη των "εχθρών του λαού". Εξάλλου, δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι υπηρετούσαν στον στρατό του Μάχνο. Ως αποτέλεσμα, πολλοί απ' αυτούς τοποθετήθηκαν στους καταλόγους των υπόπτων κατά τα χρόνια του ολοκληρωτισμού, εκτελέστηκαν ή καταδικάστηκαν σε μακροχρόνιες ποινές φυλάκισης.

Οι οπαδοί του Νέστορ Μάχνο παρακολουθούνταν από την NKVD-MGB-KGB για τα επόμενα χρόνια, μέχρι την κατάρρευση της Ε.Σ.Σ.Δ. Τέτοιες ήταν οι ιδεολογικές κατευθυντήριες γραμμές του Κομμουνιστικού Κόμματος και οι μυστικές υπηρεσίες, μαζί με τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου, τις ακολουθούσαν αυστηρά. Αυτό

αποδεικνύεται από ένα απ' τα τελευταία έγγραφα που επισυνάπτονται στην υπόθεση. Ένα κωδικοποιημένο τηλεγράφημα από το Τμήμα της KGB της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. στην περιφέρεια Ζαπορόζιε προς τον επικεφαλής της 1ης Διεύθυνσης (Εξωτερικές Πληροφορίες) της KGB της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. με ημερομηνία 28 Αυγούστου 1989 αναφέρει: *"Κατόπιμ οδηγιών των κομματικών οργάνων με σκοπό τη διακοπή του προγραμματισμένου εορτασμού από τους αναρχοσυνδικαλιστές της 10θης επετείου από τη γέννηση του αρχηγού των συμμοριών τους Μάχνο Νέστορ Ιβάνοβιτς, ετοιμάζουμε έγγραφα που εκθέτουν τα εγκλήματα που διέπραξε κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου και μετά απ' αυτόν. Παρακαλούμε να στείλετε τις οδηγίες σας στη διεύθυνσή μας για την εξοικείωση με το υλικό σχετικά με τον Μάχνο, το οποίο είναι διαθέσιμο στην Ομάδα 10 της Διεύθυνσης*". [8]

Η απάντηση από το Κίεβο ήταν λακωνική: *"Δεν υπάρχουν τέτοια έγγραφα στη Διεύθυνση".* Και σε ξεχωριστό έγγραφο, γραμμένο από τον αρχηγό της Ομάδας 10, αναφέρεται ότι το υλικό για τον Μάχνο αναφέρθηκε στον αρχηγό της Διεύθυνσης και στον αναπληρωτή αρχηγό της KGB της Ουκρανικής ΕΣΣΔ και ότι έχουν έρθει οδηγίες να *«μη δοθεί τίποτα σε κανέναν χωρίς την άδειά τους*».

Παρά το γεγονός ότι ο φάκελος της υπόθεσης δεν περιέχει έγγραφα που να αποδεικνύουν ότι ο Μάχνο διέπραξε εγκλήματα, το 1989 ορισμένοι επικεφαλής των μυστικών υπηρεσιών, όπως αποδεικνύεται από την απόφαση που ελήφθη στο Κίεβο, είχαν ήδη κατανοήσει ότι η κατάσταση στον κόσμο και στην Ε.Σ.Σ.Δ. είχε αλλάξει δραματικά και ήταν αδύνατο να ενεργούν σύμφωνα με τα παλιά πρότυπα. Σύντομα ξεκίνησε η διαδικασία αποκατάστασης των θυμάτων της πολιτικής καταστολής. Χιλιάδες μαχνοβίτες που είχαν καταδικαστεί για αντισοβιετικές αντεπαναστατικές δραστηριότητες ή ως Ρουμάνοι, Πολωνοί και Γερμανοί κατάσκοποι αποκαταστάθηκαν.

Στη σύγχρονη εποχή, η μορφή του Μάχνο και ο ρόλος του αγροτικού εξεγερσιακού κινήματος του οποίου ηγήθηκε στην Ουκρανική Επανάσταση του 1917-1921 έχουν υποστεί σημαντική

επανεξέταση, για την οποία έχουν ήδη γραφτεί πολλά. Ταυτόχρονα, έγγραφα από τα αρχεία των μυστικών υπηρεσιών επιτρέπουν να φωτιστούν ορισμένα επεισόδια μιας άλλης (της λιγότερο ερευνημένης και μελετημένης) άγνωστης περιόδου της ζωής του εξεγερμένου Αταμάνου.

Υποσημειώσεις

[1] Κεντρικά Κρατικά Αρχεία των Ανώτατων Οργάνων Εξουσίας και Κυβέρνησης της Ουκρανίας, φακ. 4, υποφακ. 1, υπόθεση 566, σ. 16.

[2] BSA της SZR της Ουκρανίας, φακ. 1, υπόθεση 7935, τόμος 1, σ. 51.

[3] Στο ίδιο, σ. 65-66.

[4] Στο ίδιο, σ. 60.

[5] Στο ίδιο, σ. 49-51.

[6] BSA της SZR της Ουκρανίας, φ. 1, υπόθεση 7932, τόμ. 1, σ. 33.

[7] Στο ίδιο, σ. 5.

[8] Στο ίδιο, σ. 78